

Budapestre vonatkozó ujságrikkok

Osztályozás

910.2

Szerző Koronghy Dénes

Hely

Cím Francia író Budapestről

Idő

"1912"

Forrás: Magyar Hirlap

Bp.

1912 X/9

(Hely)

(Idő)

(Köt. v.)

Francia író Budapestről.

Beszélgetés

Jerome Tharaudval.

— Egy új regény. — Budapesti épületekről. — Jeshivákról. — A pesti társadalomról. — Kávéházakról. — Magyar irodalomról. —

A Tharaud testvérek, Jan és Jerome Tharaud, neve nem ismeretlen azok előtt, akik figyelemmel kísérik a külföld feltünőbb irodalmi eseményeit. A Tharaud testvérek ezelőtt néhány évvel központjában állottak a francia irodalmi érdeklődésnek, azon a réven, hogy „Dingley illustre écrivain” című regényük a Goncourt-díjat nyerte.

A „Dingley illustre écrivain” érdekes regény, de érdekesek előttünk a szerzői is, mert egyikök, Jan Tharaud, esztendőig élt Budapesten, mint a Tudomány Egyetem francia lektora és az Eötvös-kollégium tanára. Jan Tharaud Budapestről elköltözvén, hazatért Párisba, ahol bátyjával, Jeromeval együtt írta meg híres regényét, melynek érdekességét nagyban fokozza, hogy benne hősként Rudyard Kipling, a világhírű író szerepel. A szereplők a „Dingley illustre écrivain”-ben Rudyard Kiplingnek a Dingley nevet adták, de a maszk és a pózok oly jellemzők az angol íróra, hogy az olvasó, ha csak egy kicsit járatos is az angol belletrisztikában, kell, hogy azonnal ráismerjen. A regény cselekménye az angol-bur háború esztendejében játszódik. Dingley költőnek egy barátja bur fogságba kerül. Dingley hatalmas összeköttetésű ember, nagy befolyása van a burok vezető embereire is. Barátját halálra ítélik. Ha most igénybe venné befolyásának hatalmát, megmenthetné a fiatal embert. De

nem teszi. Kijelenti, hogy Angliáért meghalni a legnagyobb dicsőség, ami embert érhet. Azonban megígéri, hogy a kivégzés után ódát ír a barátjáról.

Véres és tuzó romantika lenne ez, ha nem lenne egyben az angol nemzeti érzésből felfakadó naturalizmus is. A brit imperializmus gondolata lengi át az egész kompozíció belső történetét.

Jan és Jerome azóta több regényt is írtak együtt, a „La Fete Arabe”-ot és a „Maitresse servante”-ot. Sikerük oly nagy volt, hogy azóta birtokot vásároltak a bretagnei La Ranceban s ha minden két-három évben jelennek is csak meg a könyvpiacra, akkor is nagyuri módon élhetnek.

A két Tharaud közül az idősebbik, Jerome, jelenleg több mint hégy hete Budapesten tartózkodik. Tanulmányuton van itt, egy megírandó regényükhöz, a budapesti milieu ismerésére van szükségük, mert az új regény szintere Budapest. Tegnap sikerült megismerkednem Jerome Tharaudval s ez alkalommal nagyon sok érdekeset beszélt el a készülő regényről, galicziai tanulmányutjáról, budapesti impresszióiról, a budapesti építőművészetről és sok más egyébéről, melyeket mind érdekesen és sokban egyénien is látott meg.

A Tharaudok regényének hőse egy máramarosi jeshivából kikerült bóher (rabbinövendék), aki hatalmas energiával és sok életrevalósággal felagitálja magát a fővárosba és itt nagy akarással és ügyes munkálkodással megnyitja magának a társadalmi és az anyagi érvényesülés lehetőségeit.

Jerome Tharaud lelkiismeretes studiumokat végzett. Tanulmányozta a galicziai Bethamidras iskolákat, járt Máramaros megyében, ahol érintkezett bóherekkel, volt Galántán is, ahol szintén van egy jeshiva. A Tharaud testvérek sémáját izgatóvá teszi az a körülmény, hogy hősenek *nem szabad zseniális*

embernek lennie. Nem szabad pedig azért, mert a jeshivákban kétféle növendéket nem tünnek meg: *csirkefogókat és zseniket*. A csirkefogók nem alkalmas növendékanyag, a zsenik pedig hajlandók lennének esetleg egyénileg is gondolkozni, bele-mélyedni a talmud magyarázatásába, ami pedig igen veszélyes lehetne.

Magyarországi élményeinek elbeszélése után ráértünk azokra a kérdésekre, melyekre vonatkozólag minden idegent illik és szokás kérdezni.

— Hogy tetszik önnek Pest?

Sehogy. Pest sehogy. Buda nagyon. Pest egészen különös város. Sok ház, sok jelentéktelen ház és főleg igen sok kávéház. Pestet utálok, Budát ellenben imádom. Pesten az építészek a csunyaság zsenialitását üzik. Mindegyik úgy épít, mintha az örökkévalóságnak építene, pedig bizonyos, hogy azok az épületek, melyeket ők csinálnak, ötven évig sem maradnak meg. Nem kritizálom a földet, melyhez érzelmek fűződnek, csak a köveket, melyekhez bizonyos, hogy senki érzelmei sem fűződhetnek.

— Legfőképpen milyen szempontból nem tetszenek önnek a pesti házak?

— Kérem. Erre is válaszolhatok. Az építészetben szerintem itt a gyerekes hiúság dominál. Szürke emberek palotáknak látszó házakat építenek maguknak. Óh, Buda, az sokkal intelligensebb. Budán még vannak kicsiny, kedves és egyszerű házak, melyekben polgárok és nem milliomosok laknak. Olyan sok Pesten a milliomos?

— Az utcákról mi a véleménye, Monsieur?

— Rettenetese. A főváros egyre növekvő lakossága valószínűleg vidékről került fel ide. Ugyszólván a természetből. Hogy van mégis, hogy alig látni fákat és parkokat? Miért nincs több fa? Mindenhol csak kávéház. Önöknek külföldön az a hírük, hogy lovas és harcias népség. Én is azt hit-

tem, hogy ilyenek. De a pesti konflislovak és a pesti kávéházak csaknem az ellenkezőjéről győztek meg.

Monsieur Tharaudnak tehát nem tulságosan jó a véleménye a sokat magasztalt fővárosunkról. Irodalmunkról sokkal kellemesebb dolgokat mondott:

— Jan, az öcsém, több magyar novellát fordított francziára. Így ismerkedtem meg *Mikszáth Kálmán*nal. *Petőfit* már régebben ismerem. Nagyszerű költő. Csak kár, hogy a fordításokban éppen az a lángolás halványul el, ami *Petőfiben* éppen a legelragadóbb lehet. *Ady* Endréről nagyon sok szépet hallottam. Ismerem is egy versét: „Páris az én Bakonyom . . .” Azt hiszem, nagystilű ember . . . *Kiss Józsefnél* voltam látogatóban.

Ezek után kedves kis élményét mondta el a kitünő franczia. A Lipótvárosban megismerkedett egy igen kedves hölgygyel, aki egyébként zsidó.

— Ön a zsidókat jött tanulmányozni, ugyebár?

— Igenis, Madame!

— Nos, mondhatom, ha nem ezért jött volna, sokkal több zsidót láthatott volna . . .

Jerome Tharaud igen érdekes dolgokat mondott el arról a módszerről, ahogy a testvéreivel a regényeiket írják.

— Ha nem dolgozunk, — mondotta, — akkor Párisban élünk, ha azonban dolgozni akarunk, visszavonulunk *La Ranceba*, mely *Dinard* és *Dipan* között fekszik. Reggeltől estig együtt vagyunk *Jan*nal és művünkről beszélgetünk. A legapróbb részleteket is megtárgyaljuk. Este nekiülünk az írásnak. Az egyik közülünk diktál, a másik pedig ír. Nagyon gondosan dolgozunk. A „*Dingley illustre écrivain*”-t például könyvalakban való megjelenése előtt tökéletesen átírtuk. Az eredeti szövegből nem maradt egyetlen sor sem . . .

Ezután a budapesti társadalmi életről szerzett impresszió érdekelték volna.

— Sajnos, nem nyilatkozhatom. — mondotta *Jerome Tharaud*. — Én csak egy igen szűk kör iránt érdeklődtem. Főképpen *czionistákkal* érintkeztem. Regényünk is szűk keretben játszódik majd le. Nem akarok fölületes lenni, csak rövid ideje vagyok itt s nem szeretném, ha olyan dolgokat mondanék most, melyek talán hosszabb szemlélődés után rossz megfigyeléseknek bizonyulnának . . .

Jerome Tharaud még egy hétig marad *Budapest*en, aztán *Konstantinápolyba* utazik. Kijelentette azonban, hogy világért sem adatgyűjtés céljából, csupán egy kis szórakozást keresve.

A kitünő franczia nagyon temperamentumos ember. Amikor beszél, élénken gesztikulál s a hangja oly élesen cseng, mintha állandóan haragudnék. Pedig nem haragszik. Legtöbbször csak lelkesedik. Párisért és önmagáért. De hiszen ez fölöttébb érthető is . . .